

УДК 658.339.56

Прохорова В.В.*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та організації діяльності
суб'єктів господарювання
Української інженерно-педагогічної академії***ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА ОРІЄНТАЦІЯ РОЗВИТКУ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ****EXPORT-IMPORT ORIENTATION OF INDUSTRIAL ENTERPRISES
IN STRATEGIC MANAGEMENT****АНОТАЦІЯ**

У статті автором розглянуто питання експортно-імпоротної орієнтації розвитку промислових підприємств у стратегічному управлінні. Сформовано ризики експортно-імпоротної орієнтації розвитку промислових підприємств у стратегічному управлінні, що виникають в процесі їх функціонування. Визначено, що експортно-імпортна орієнтація розвитку промислових підприємств у стратегічному управлінні в останній час постійно зростає, це зростання здійснюється залежно від характеру розвитку національної і регіональної економіки і від стану світової економічної та політичної ситуації.

Ключові слова: експорт, імпорт, розвиток, промислове підприємство, стратегічне управління.

АННОТАЦИЯ

В статье автором рассмотрены вопросы экспортно-импортно-ориентации развития промышленных предприятий в стратегическом управлении. Сформированы риски экспортно-импортно-ориентации развития промышленных предприятий в стратегическом управлении, возникающие в процессе их функционирования. Определено, что экспортно-импортная ориентация развития промышленных предприятий в стратегическом управлении в последнее время постоянно растет, этот рост осуществляется в зависимости от характера развития национальной и региональной экономики и от состояния мировой экономической и политической ситуации.

Ключевые слова: экспорт, импорт, развитие, промышленное предприятие, стратегическое управление.

ANNOTATION

Author describes of article how to import and export oriented development of industrial enterprises in strategic management. Formed risks of import-export oriented development of industrial enterprises in strategic management, arising in the course of their operation. It was determined that export-import orientation of the development of industrial enterprises in strategic management is constantly growing in recent years, this growth is dependent on the nature of the development of national and regional economy and the state of the world economic and political situation.

Keywords: export, import, development, industrial enterprise, strategic management.

Постановка проблеми. Розвиток України як потужної економічної держави багато в чому визначається ступенем і типом залученості її економіки в світове господарство, в міжнародний поділ праці, а це залежить від того, наскільки і як у світогосподарських зв'язках беруть участь промислові підприємства, які отримали право виходу на зовнішній ринок. Це передбачає оцінку всього комплексу проблем, пов'язаних з оптимальним розвитком експортно-імпортних операцій, включаючи організаційно-правові, економічні, соціально-політичні, науково-технічні та інші аспекти.

Складність процесу виходу промислових підприємств на міжнародні ринки пов'язана із суперечливими економічними, політичними та іншими процесами в Україні, під впливом яких складаються експортно-імпортні операції, з невідпрацьованістю як на теоретичному, так і практичному рівнях механізму регулювання економічного розвитку всього промислового комплексу, відсутністю ефективної законодавчої бази для умов перехідного періоду. У зв'язку з переходом до постіндустріальної економіки необхідно розробляти якісно нові форми та методи організації експортно-імпортних операцій на промислових підприємствах.

Актуальність цієї проблеми посилюється тією обставиною, що під час визначення напрямів реконструкції і розвитку промислового комплексу і ролі експорту та імпорту в цьому процесі необхідно враховувати істотні зміни механізмів і закономірностей розвитку територіальних економічних систем в рамках світової економіки. Тому раціональне використання експортно-імпортного потенціалу промислових підприємств, а також правильна і своєчасна оцінка ефективності функціонування зовнішньоекономічної діяльності підприємств загалом є головними завданнями в розвитку національної економічної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом і узагальненням досвіду, накопиченого в розвинених країнах у сфері організації та стимулювання експортно-імпоротної діяльності, займаються такі дослідники, як, зокрема, А. Мазаракі [6], Р. Кулинич [5], Я. Жаліло [4], К. Кононенко [4], В. Яблонський [4], І. Софіщенко [7], В. Кремінь [1], О. Кремінь [1].

Мета статті полягає в обґрунтуванні експортно-імпоротної орієнтації розвитку промислових підприємств в стратегічному управлінні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Експортно-імпортна орієнтація розвитку промислових підприємств у стратегічному управлінні в останній час постійно зростає, це зростання здійснюється залежно від характеру розвитку національної і регіональної економіки і від стану світової економічної та політичної ситуації.

Глобалізація міжнародних ринків, зростаюча конкуренція з боку нових виробників товарів і послуг, капіталу, зростання регіональних спілок, спонукають промислові підприємства до подальших серйозних перетворень у зовнішньоекономічному напрямі.

Положення вітчизняних промислових підприємств на світовому ринку визначається можливостями використання потенціалу світової економічної системи для компенсації несприятливих змін стану національної економіки, обумовлених внутрішніми факторами. Ці можливості збільшуються за умови розширення структури експортно-імпортних зв'язків і більш повного залучення національного господарського комплексу в систему світової економіки.

Участь вітчизняних промислових підприємств в міжнародному поділі праці здійснювалася через галузі, що мають свої конкурентні переваги. Експортно-імпортні зв'язки повинні розглядатися як каталізатор економічних перетворень. Вони активно впливають на формування в країні ринкових структур і механізмів, сприяють накопиченню капіталу, створенню конкурентного середовища і визначенню ринкової мотивації у вітчизняному бізнесі, залученню його до зарубіжного підприємництва.

Ринкова економіка відкритого типу, ліквідація державної монополії зробили більш доступним внутрішній вітчизняний ринок для іноземних товарів і капіталів та вимагають здійснювати прогресивні зрушення у вітчизняній економіці, а саме підвищувати конкурентоспроможність вітчизняних промислових підприємств, що дасть реальну можливість інтеграції в світове господарство. Однак на практиці ці можливості реалізуються непослідовно і суперечливо, терміни вирішення проблеми економічного зростання загалом відкладаються на довгі роки.

Взаємовідносини на сучасному етапі будь-якого окремо взятого промислового підприємства зі світовою господарською сферою характеризуються як проблематичні, що пов'язано з невідповідністю за багатьма параметрами сучасної системи, невідповідністю суспільної свідомості до більш ефективних форм співробітництва з експортно-імпортних операцій.

У цьому контексті експортно-імпортна орієнтація розвитку промислових підприємств у стратегічному управлінні розглядається як визначальний фактор оволодіння новими досягненнями науково-технічних програм, відкриває доступ до передової технології і управлінського досвіду.

При цьому реалізація ринкової концепції інтеграції промислових підприємств у систему світових господарських зв'язків передбачає не тільки пошук шляхів взаємовигідного експортно-імпортного співробітництва, але й захист інтересів регіонального ринку від несприятливого впливу світової кон'юнктури і нерівномірної іноземної конкуренції. При цьому

повинні бути забезпечені державна підтримка і стимулювання експортно-імпортної діяльності, а також необхідний контроль в цьому напрямі.

В умовах перенесення центру ваги економічних реформ в регіони і розширення їх повноважень у сфері експортно-імпортної діяльності розвиток зовнішньоекономічних зв'язків промислових підприємств має певний науковий та практичний сенс.

Нинішній стан зовнішньоекономічних зв'язків потребує вирішення низки складних, але невідкладних завдань, серед яких перш за все слід назвати відновлення і розвиток експортно-імпортного потенціалу країни, підвищення конкурентоспроможності продукції на світових ринках, формування раціональної структури експорту та імпорту, залучення іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, забезпечення економічної безпеки.

У формуванні стратегії експортно-імпортного розвитку промислове підприємство повинно керуватися певними тактично визначеними положеннями, а саме розвитком економічних відносин з усіма країнами світу на основі взаємної вигоди і рівноправності, невтручанням у внутрішні справи партнера, повагою прийнятих міжнародних зобов'язань, активною участю в міжнародних фінансових і торговельних організаціях, угодах і конвенціях, що відповідають її інтересам і потребам, перетворенням валютної та зовнішньоторговельної систем з урахуванням міжнародних норм і правил.

Складність полягає в тому, що глибинне розміщення багатьох експортних вітчизняних виробництв невисокого ступеня обробки не відповідає умовам міжнародних ринків. Але при цьому не можна допустити руйнування наявного потенціалу, оскільки він створює матеріальні передумови для структурної перебудови експортної бази і зміни її місця в світовому господарстві.

В сучасних умовах теоретична думка повинна сформулювати основу для розроблення стратегії і тактики включення суб'єктів вітчизняного ринку в світову господарську систему, допомогти їм знайти свій економічний сегмент. Іншими словами, необхідний пошук нових принципів основ побудови зовнішньоекономічної теорії та методології.

Головна мета експортно-імпортної орієнтації розвитку промислових підприємств полягає в стратегічному управлінні – це досягнення дійсної відкритості економіки держави та її інтеграції до світової системи. І важливість дослідження визначається перш за все необхідністю розроблення не тільки стратегічних напрямів і прийомів інтеграції промислового підприємства як основи промислового регіону в світове господарство (зовнішньоекономічних орієнтирів і доктрини), але й практичних прийомів, які б дали змогу оцінювати економічні відносини із зарубіжними партнерами і конкурентами, завдяки чому сприяли б ефективному здійсненню внутрішньоекономічних перетворень.

Досягненню результатів в якісному розвитку експортно-імпорتنної діяльності промислових підприємств перешкоджають високі інвестиційні ризики, проблеми платежів і наявність великої кількості незавантажених виробничих потужностей, а останнє веде до того, що не створюються робочі місця.

Основна тенденція розвитку промислових підприємств в розрізі експортно-імпорتنної орієнтації – втрата ринків збуту промислової продукції перш за все в країнах СНД і переорієнтація на ринки розвинених країн. Результатом таких змін виявляється підпорядкування розвитку економічним інтересам нових партнерів, зацікавлених перш за все в продукції з низьким ступенем переробки. Формування такої струк-

тури, з одного боку, є фактором посилення сировинної спрямованості експорту, а з іншого – закріплює сформовану неефективну галузеву структуру регіонального експорту. В умовах збереження в найближчій і середньостроковій перспективі сировинної спрямованості експорту промислових підприємств і посилюються потреби в імпорті високих технологій.

Існує безліч причин, чому промисловим підприємствам необхідно розробляти міжнародний варіант стратегічного розвитку.

Вони породжуються недоліком можливостей для розвитку бізнесу на місцевому ринку у зв'язку з низькими цінами на продукцію або обмеженнями з боку уряду (наприклад, анти-монопольне законодавство), що є причиною

Рис. 1. Ризики експортно-імпорتنної орієнтації розвитку промислових підприємств у стратегічному управлінні

звернення компанії до вивчення можливостей діяльності на міжнародних ринках [5].

Експортно-імпортна орієнтація розвитку промислових підприємств у стратегічному управлінні пов'язана з досить високими ризиками, які наведено на рис. 1.

Участь в експортно-імпортних операціях часто є єдиним вибором для промислових підприємств, які хочуть прорватися на міжнародний ринок з мінімальним обсягом вкладень. Як правило, установка на експорт-імпорт є лише перехідною стратегією, першим кроком залучення в міжнародний бізнес.

Висновки. Отже, експортно-імпортна орієнтація розвитку промислових підприємств в стратегічному управлінні має певні переваги, а саме відносно дешевий і низькоризиковий метод продажу за кордон; паперова робота з документацією та іноземною валютою, яка вимагає певних навичок, може проводитися зовнішніми експертами; стратегія, відкрита для підприємств будь-яких розмірів; банки можуть бути більш підготовлені для надання фінансової допомоги для підприємства, що здійснює експортно-імпортну стратегію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кремінь В. Фінансова статистика : [навч. посіб.] / В. Кремінь, О. Кремінь. – К. : Центр навчальної літератури, 2014. – 368 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Експорт и импорт Украины // Финансовый портал Минфин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/eximp.php>.
4. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання : аналіт. доп. / [Я. Жаліло, К. Кононенко, В. Яблонський та ін.] ; за заг. ред. Я. Жаліла. – К. : НІСД, 2014. – 132 с.
5. Кулинич Р. Аналіз зовнішньоторговельної діяльності як один із чинників формування обсягу ВВП України / Р. Кулинич // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2003. – № 1. – С. 216–227.
6. Мазаракі А. Сучасні тенденції та чинники розвитку зовнішньої торгівлі України / А. Мазаракі, Т. Мельник // Вісник національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 2. – С. 5–14.
7. Софіщенко І. Фінансування зовнішньоторговельної діяльності підприємства : [навч. посіб.] / І. Софіщенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.